45ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 988 — Կ. ՊՈԼԻՍ — ՇԱԲԱԹ (11)24 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1911 — 14 ՐԵԺԱՊ 1322 — 11 ԵԼՈՒԼ 1326

Journal Arménien
MANZOUMÉ-I-EFKIAR
Grand' Rue de la S-Porte.
CONSTANTINOPLE

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Տ. ԳԱՅԼԵՐԵԱՆ
ՏՊՈՒ ԿՈՒՆԴՈՒՐԱ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ՏՊՈՒԹԻՒՆ
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
36, Բ. Բ. Ալի Փողոց, 38

Մանզումէի Էֆքեար

ՀԱՑԱՒՍԵՐՍ ՍԱԶԻՕՅԵԱՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

منظومهٔ افكار

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
	Տարեկան	Վեցամսեայ
Պոլսոյ համար	80	50
Գաւառներու համար	108	60
Արտասահմանի համար	25 Ֆր.	13 Ֆր.

10 ՓԱՐԱ — ՎԱՅՆԱԳԻՐ "ՄԱՆԶՈՒՄԷ„ ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ — 10 ՓԱՐԱ

ՕՐՈՒԱՆ ՄՏԱԾՈՒՄՆԵՐ

ԿԻՆՆ Է ՈՐ ԿԱԶՄԱԿԱՆԷ ԿԻՆԸ

Կիները յարգել, հաւաքոյթներու մէջ նախապատուութիւն տալ անոնց, նեղ պարագաներու պահուն օգնել, և նոյն իսկ ծպտարկել տիկիններուն։ Այս է քաղաքակրթութեան և մարդկութեան ընդհանուր պահանջը, որուն անթերի խղճմտութեամբ կը հետեւին կենցաղագէտ յորջորջուած անձինք ու զիրար գերազանցելու ճիգեր կ'ընեն, երբ խնդիրը գեղեցիկ սեռին ծառայութիւն մը մատուցանելու և կամ տիկնոջ մը ու օրիորդի մը հաճելի երեւալու վրայ ըլլայ։ Ասիկայ ընդհանուր օրէնք դարձած է ամէն քաղաքակիրթ երկիրներու մէջ, ուր կինը միշտ նախադաս նկատուած է էրիկ մարդէն և նոյն իսկ դատական իշխանութիւններն ալ նկատողութեան առնելով կիներու փխրադասութեան պարագան, գեղեցիկ սեռին դէմ նախատական արարք մը գործող այր մարդը կը պատժեն կրկնապատիկ չափով։

Էրիկ մարդոց կողմէ կիներուն ընծայուած այս մենաշնորհը սակայն քաղաքավարական կամ պարտականութիւն մը կամ անոնց գեղեցկութեան նուիրուած պաշտում մը չէ միայն. այրերը այս զոհողութիւնները կ'ընեն որպէս զի կիները միշտ այն բարոյական բարձրութեան վրայ, ուր երբ օրինակելի ամուսին, սիրտ մայր, կամ մեծ մայր, չնորհալի քոյր կամ նշանած, երջանկութիւն սփռեն ընտանեկան յարկին մէջ ու քաղցրացնեն տառապանքի կեանքը, զոր էրիկմարդը ստիպուած է վարել օրն ի բուն, ճակատին քրտինքովը հացը ճարած պահուն կեանքի պայքարին մէջ։

Այս է կիներէն սպասուած փոխարինութիւնը և կնոջական խնդիրներու նկատմամբ ձեռնհաս փորձառութիւն ունեցող մեծ բանաստեղծը՝ Սողոմոն, բարոյական այս բարձրութեան վրայ գտնուող կիներուն հասցէին միայն ըսած է թէ ժրագլուխ կինը էրկանը պսակն է։

Կինը այն ատեն միայն կին է երբ չէ ինկած, երբ ապականարար խորհուրդներ սիրտը չեն պղտորած և երբ ուշադրութիւնը ամուսինէն, զաւակներէն ու ընտանիքէն դուրս չէ լարուած։ Կին չէ՛, հրեշտակ մըն է այնպիսին որ ամէն բան ամուսինէն կը սպասէ. անոր համար աշխարհի ամէնէն զարգացած, ամէնէն հարուստ, ամէնէն գեղեցիկ ու ամէնէն նախանձելի մարդը իր ամուսինն է, որուն կը հիանայ և շարունակ անոր հաճելի ըլլալու միջոցներուն վրայ կը խորհի։ Մազը ամուսնին ճաշակովը կը յարդարէ ու շրջազգեստները անոր նախասիրած գոյներէն կ'ընտրէ, անունն իսկ բերան չառներ այն միջոցին որ հաճելի չէ ամուսնոյն և չգտնուիր այնպիսի ընթացքի մը մէջ ուրկէ դժգոհ մնայ էրիկը։ Առտուն կանուխ կ'արթննայ և եթէ սպասաւորներ ալ ունի, իր իսկ ձեռքով կը պատրաստէ ամուսնոյն սուրճը՝ միշտ նկատողութեան առնելով անոր ճաշակն ու գոհացումը. իրիկուան կը հագուի վայելչօրէն ու անձկութեամբ կը սպասէ ամուսնոյն վերադարձին, զոր կը բարեւէ ժպտադէմ՝ շրջապատուած իր փոքրիկներովը։

Ըսէք, սանկ կին մը ունեցողը երջանիկ չէ՞ կատարելապէս. ալ ինչ ազդեցութիւն կրնան ընել այս բարեբախտ ամուսնոյն վրայ չունկայի վաղանցիկ մտմտուքները։ Կնոջը մէկ ժպիտը, զաւկըներուն մէկ ճռուողը, փոքրիկներուն մէկ համբոյրը կը մոռցնէ ամէն հոգ ու անմիջական զուարթութիւնով մը կ'ողողէ սիրտն ու կը լուսաւորէ միտքը բարեբաստ ընտանիքին երջանիկ հօրը՝ որ տան մէջ բոլորովին կազդուրուած, հետեւեալ առտուն նոր ոյժերով կը փարի գործին։ Եւ հանդարտ մտքով ու անդորր սրտով կառավարուած գործ մը հազուադէպ է որ սայթաքի, որովհետեւ գործին վարիչը շրջապատող իրերը հեռու կը վանեն անոր սրտէն տխրութիւնն ու մելամաղձոտութիւնը։ Միշտ զուարթ տրամադրութեան տակ կը գտնուի մարդը, զուարթօրէն կ'ընդունի յաճախորդները և այնչափ սիրած ու պաշտած կնկանն ու զաւկըներուն ապրուստ մատակարարելու պէտքը կ'ստիպէ զինք յաճախորդին սիրտը շահելու և անպատճառ բան մը ծախելու։

Ասիկայ բացայայտ ճշմարտութիւն է. ընտանեկան կեանքը մեծապէս կը նպաստէ առեւտրական կեանքին վրայ և ամուսնական երջանկութիւն վայելող էրիկ մարդիկ միշտ նուազ ցասկոտ, նուազ դիւրագրգիռ ըլլալով՝ բնականաբար ազատ մտքով կրնան առաջ վարել իրենց զբաղումը։

Արդ, այսչափ բարիքներու աղբիւր եղող տանտիկին մը համար չա՞տ է երբ ամէն մարդ յարգէ զայն, երբ հանրակառքին մէջ տեղ չգտնուի՝ էրիկ մարդ մը ելլայ ու իր տեղը հրամցնէ անոր, երբ էրիկը վերարկուն թեւին վրայ բռնած՝ օգնէ կնկանը՝ անոր ճամբորդած պահուն։ Այո՛, քաղաքակրթութիւնը կը պահանջէ յարգել կիները, բայց այս դասակարգի հրեշտակ կիները միայն, որոնց բարի սրտին ու առաքինի կենցաղին շնորհիւ ամբողջ ընտանիք

«ՄԱՆԶՈՒՄԷ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ 171

—Չէք կրնար սակէ մեկնիլ, ըսաւ, մինչեւ որ բացատրութիւն մը չտաք ձեր գրպանի լուսանկարին նկատմամբ.

ան հոգի կուտ[ե]ն կառելու։ Առհասարակ ենթադրուեցաւ թէ Բորթ Արթուրի Ռուս Նաւախումբը, անցեալ ամսուան մեծ ելքին անյաջողութենէն վերջ, կռուելու անկարող վիճակի մատնուած էր։ Այն մարտանաւերը որոնք անկարող եղան ընկերանալու Սեզարեվիչին և անոր ընկերներուն դէպի բաց ծովը և չէզոք նաւահանգիստները, ենթադրուեցան թէ բոլորովին քայքայեալ վիճակով մը ետ դարձան, և անանկ պատմութիւններ լսեցինք իբր թէ անոնց քայքայումը անկարկատելի էր, և անյոյս վիճակի մէջ ինկած են ներքին նաւահանգիստը՝ ճափոնական մարտկոցներուն կրակին նշաւակ եղած։ Բայց ռուս մարտանաւերուն կենսականութիւնը, այսինքն անոնց աշխուժութիւնը հաւասար է միայն գործողութեան միջոցին անոնց ցոյց տուած անզօրութեան։ Իբրեւ կռուող ուժեր, մէկ-երկու բացառութեամբ, …

…

ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

ՄԵԾ ՃԱԿԱՏԱՄԱՐՏ

ԴԵՌՅՏԻ ԿԱՄԱՒՈՐՆԵՐՈՒ ՔԱՋԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

(Վիեննայի վերջին թղթաբերով առնուած Եւրոպական թերթերէն։ Դէպքերը պատմուած իրենց կանոնաւորութեամբ եւ ծառունակաբար։)

Զօրավար Սթէօսէլ Նիքոլա կայսեր ուղղեց հետեւեալ հեռագիրները. — 10 Սեպտ. — Թշնամին կը շարունակէ բերդերուն, մարտկոցներուն և ներքին բերդաքաղաքին ռմբակոծութիւնը. առանց մինչեւ հիմա մեծ վնաս մը պատճառելու անոնց։ Վիրաւորները իրենց դիւցազնութիւնը ա՛յնքան առաջ կը տանին որ հազիւ թէ կը բուժուին, …

…

… բորդ յառաջխաղացութեան սկսելէ առաջ։ Մարէշալ Օեամա որոշած է իր ոյժը չվատնել, մինչեւ որ ի վիճակի ըլլայ մեծ և թերեւս ջախջախիչ հարուած մը տալու։

…

… հայրերը և իրօք զինուորական յատկութիւն ունեցող մարդիկը միայն զինուորագրել։ Հրամայած է նաեւ գաւառներուն մէջ մասնախումբեր կազմել՝ Պատերազմի գացողներուն ընտանեկան պէտքերուն նպաստելու համար։ Ռուս մասնագէտ սպաներ կը հակառակին զօրաբանակներուն մի միայն պահեստիներէ կազմուելու գաղափարին։ Կը յայտարարեն թէ այդ մարդիկը մեծ մասամբ մոռցած են իրենց ատկէց առաջ ընդունած զինուորական կրթութիւնը։ Միւս կողմէ կառավարութիւնը չուզեր Ծ. Արեւելքի հեռաւոր ռազմադաշտերը ղրկել բոլոր կանոնաւորները. բայց հարկ պիտի ըլլայ ղրկել, քանի որ ժամանակ չկայ նորահաւաքներուն կրթութիւն տալու։

*** Թոքիօ բնակող Եւրոպացի կարեւոր անձնաւորութիւն մը, որ Ճափոնի ժողովուրդին ներքին վիճակը դատելու կարող է, Եւրոպա դառնալով կը յայտարարէ թէ Ճափոնի ներքին կացութիւնը լաւ չէ, և արդի ճիգերը չեն կրնար երկար ժամանակ շարունակուիլ առանց վտանգի։ Բեքին օտար զինուորական կցորդները կը տեղեկագրեն թէ Ճափոն շատ տխրում բանեցուց Բեքինի կառավարութեան մօտ, որպէսզի Չինացիք գրաւուած …

…

… հետ Հոլանտայի յարաբերութիւնները բարեկամական են։ Ծ. Արեւելքի մէջ պատերազմի առեն Հոլանտա չէզոքութիւն յայտարարեց։ Բայց վաճառականութեան և շոգենաւային հաղորդակցութեանց վիճակը անգոհացուցիչ է։ Հոլանտայի ելմտական կացութիւնն ալ նոր ուժերու կը կարօտի։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՌՈՒՍԻԱ ԵՒ ՃԱՓՈՆ

ՊԱՏԵՐԱԶՄ

«ՔՈՒՐՈՊԱԹՔԻՆ» ԱՄՐՈՑԸ ԳՐԱՒՈՒԱԾ

ՊԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ, Սեպտ. 22. — Զօր. Քուրոբաթքին ամսոյս 21ին կը հեռագրէ Զարին. — Ո և է փոփոխութիւն չկայ մեր բանակին հարաւային ճակտին վրայ։ Ամսոյս 20ին Տալինի (Դալին) կիրճին մէջ մեր զօրագունդին ունեցած կառուին վրայ ինձ հասած տեղեկագիրները կ'ըսեն թէ թշնամին, որ երկիցս յարձակողականի սկսած էր, ամէն կողմէ ետ մղուեցաւ մեծ կորուստներ կրելով։

ԹՕՔԻՕ. — Ռիւդէր կ'ըսէ թէ հաւաստի աղբիւրէ իմացած է որ Ճափոնցիք կատաղի յարձակումէ մը ետք գրաւած են Քուրոբաթքին ամրոցը որ երկրորդ ըլլալով վրայ կը գտնուի Իչանի արեւմտեան կողմը։ Այս դիրքն ետ առնելու համար Ռուսաց բոլոր փորձերը ետ մղուած են։

ՏՐԷԶՏԷՆ. — Ժօռժ Թագաւոր, ցնցղատապէ տառապելով, սեննակէն դուրս չելներ։

…

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԷՆ

ՈՒՍՈՒՄՆ. ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ իր շաբաթական նիստը գումարեց երէկ Ղալաթիոյ Խորհրդարանին մէջ և զբաղեցաւ հետեւեալ խնդիրներով.

1. Մայրաքաղաքիս նախակրթարանաց շրջանաւարտ աշակերտաց և աշակերտուհեաց քննութեանց գնահատման գործողութիւնները աւարտած և պատրաստուած ըլլալով ընդհանուր մէկ վիճակացոյց պատկերը, Խորհուրդը ուշադրութեան առաւ զայն և քննելով մի առ մի իւրաքանչիւր աշակերտի տուած նիշերը, քննութեան մասնակցող 150 երկսեռ աշակերտներէն 15ը անյաջող գտաւ և մնացեալ 135ին որոշեց տալ շրջանաւարտի վկայական։

Այդ աշակերտներն ու աշակերտուհիներն են.

Գումգաբուի Մայր վարժարանէն. — Ներկայացած են քառըսօթը աշակերտ և աշակերտուհի և ամէնքն ալ յաջողած։

Գրիգոր Մ. Տաքէսեան, Կարապետ Ա. Չէօմլէքճեան, Կարապետ Երէցեան, Գեղամ Րէյիսեան, Կարապետ Պոյաճեան, Վահան Ծէվահիրճեան, Գէորգ Տամլամաեան, Հայկ Րէյիսեան, Ռուբէն Տէր-Միքայէլեան, Արմենակ Տէր-Յակոբեան, Յարութիւն Ճէրահեան, Յովհաննէս Գ. Մատթեան, Թորգոմ Պ. Խուլիկեան, Թորգոմ Զանանեան և Պայծառ Յ. Միսկիճեան, Տիգրանուհի Փափազեան, Արշակուհի Հէքիմեան, Նուարդ Պօղաճեան, Վարդանոյշ Յ. Միսկիճեան, Օլկա Աղնաւորեան, Սիրվարդ Յ. Արիկեան, Նազենի Թաթարեան, Նուարդ Գա՛լբաքճեան, Եւտոքսի Ս. Պօղոսեան, Աննիկ Տուտագեան, Մաքրուհի Սարաֆեան, Հայկանոյշ Ճանիկեան։

Գումգաբուի դուրսի վարժարանէն. — Ներկայացեալ հինգ աշակերտաց մէջէն երկուքը անյաջող ելած և մնացեալ երեքը վկայականի արժանի դատուած են, և հետեւեալներն են. — Պօղոս Լուսաբարեան, Տիգրան Յակոբեան և Անոյշ Միսաքեան։

Սամաթիոյ Սահակեան եւ Ն. Վարդունեան վարժարանէն. — Ներկայացեալ …

…

ՆԵՆ. — Ներկայացած են տասնըութ աշակերտ և աշակերտուհի և բոլորն ալ յաջողած ։

Հրանտ Բիւզիւքեան, Հերմոն Նախնիքեան, Պերճ Սամաճեան, Տիգրան Սիւրմէեան, Յակոբ Թէքնէճեան, Յովհաննէս Տէօքմէճեան, Զարեհ Յակոբեան, Ներսէս Փափազեան, Արմենակ Յովակիմեան, Արշակ Եղիազարեան և Նեվրիկ Թէրզեան, Լուիզ Դալֆաեան, Բերրոնէ Թորոսեան, Վարդուհի Կիւլպէնկեան, Ասրինէ Հաճեան, Տիգրանուհի Թխիկեան, Սիրանոյշ Ֆրէնկեան, Արաքսի Յովհաննէսեան ։

Պէշիկթաշի Մաքրուհեան վարժարանէն. — Ներկայացած են տասը աշակերտ և աշակերտուհի և բաց ի երկուքէն յաջողած են միւսները, որոնք են.

Կարապետ Ֆուլիգաճեան, Պարոյր Տէր-Յակոբեան, Վահրամ Թուղլաճեան, Անտոն Ի. Աւետիսեան, Վահան Խիւտավէրտեան, Երանոս Բարսեղեան և Աղաւնի Այճեան, Թագուհի Համամճեան ։

Գուրուչէշմէի Ս. Թարգմանչաց վարժարանէն. — Ներկայացած են չորս աշակերտ և յաջողած են ։ Ասոնք են Քրիստափոր Յ. Դալֆաեան, Վռամշապուհ Անտոնեան, Մկրտիչ Թիւլսիւզեան և Եսթեր Եազըճեան ։

Միջագիւղի Հռիփսիմեանց վարժարանէն. — Ներկայացած են մէկ աշակերտ և մէկ աշակերտուհի ։ Ասոնցմէ աշակերտը միայն առաջին քննութեան մասնակցած ըլլալով, բացակայած է միւսներուն՝ և աշակերտուհին որ է Զապէլ Փէշտիմալճեան արժանի ճանչցուած է վկայականի ։

Սկիւտար Ինճիրլի վարժարանէն. — Ներկայացած են ութը աշակերտ և աշակերտուհի, և բաց ի մէկէն յաջողած են հետեւեալները ։

Յովակիմ Եազմըրեան, Վահան Մնակեան, Նշան Շահպազեան, Արմենակ Քէրէստէճեան, Տիրան Պոյաճեան, Տիրան Պիւքիւճեան և Էօժէնի Պարոնեան ։

Հետեւաբար, Խորհուրդը որոշեց նախնական կրթութեան շրջանաւարտի վկայական տալ վերոյիշեալ պարոններուն ու օրիորդներուն ։ Իսկ այս վկայականներուն, ինչպէս նաեւ Բերայի Էսաեան վարժարանի բարձրագոյն նախակրթութեան ձեռ ընթացաւարտ օրիորդաց վկայականներուն բաշխման հանդէսը որոշեց կատարել յառաջիկայ ուրբաթ օր, ժամը 4ին, Մայր Եկեղեցւոյ մէջ, Ամեն. Ս. Պատրիարք հօր նախագահութեամբ ։ Այս առթիւ Խորհուրդը պաշտօն յանձնեց իր անդամներէն Պետրոս էֆ. Կարապետեանի ի դիմաց Խորհրդոյ, ընթեռնուլ տեղեկագիրը ։ Նոյնպէս այս հանդէսին վերաբերեալ կարգադրութեանց համար մասնախումբ մը կազմեց, անդամ նշանակելով անոր՝ իր կողմէ, Կուրտիկեան Սահակ և քարտուղար Դանիէլ Հայկեան, ինչպէս նաեւ Մայր Եկեղեցւոյ Թաղ. Խորհուրդէն Մելիքեան Մկրտիչ և Աճառեան Յակոբ էֆէնտիները և Մայր վարժարանի Տեսուչ Հայկ էֆ. Խօճասարեան ։

ՀԱՆԳՈՒՑԵԱԼ ԹՕՔԱԹԵԱՆ ԷՖ.Ի ՀԱՐՍՏՈՒԹԻՒՆԸ. — «Մանչէսդրր Իվընինկ Քրօնիքլ» թերթը պաշտօնական աղբիւրէ իմանալով, կը գրէ թէ հանգուցեալ Մարտիրոս էֆ. Թօքաթեանի բովանդակ հարստութիւնն է 70,170 անգլ. ոսկի ։ Այս գումարը հաւասար կերպով պիտի բաժնուի իր եղբայրներուն և քոյրերուն միջեւ, որոնց իւրաքանչիւրը պիտի ստանայ 7500 անգլիական ոսկի ։ Անգլիոյ մէջ եղած սովորութեան համեմատ, ժառանգորդներէն % 10 տուրք կ'առնուի» ։ Այս հաշիւով այս տուրքը զեղչուելէ ետքը, կը լսենք թէ Թօքաթեան եղբարք մնացեալ գումարէն կարեւոր բաժին մը պիտի հանեն Ս. Փրկչեան Ազգ. Հիւանդանոցին, հանգուցեալ Մարտիրոս էֆ.ի անունը անմահացնելու համար ։ Թօքաթեան էֆ. կտակ ըրած չէ, միայն իր վաճառատան պաշտօնեաներուն բաժնուելու համար 1000 ոսկի կտակած է բերանացի ։

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԷՖ. ԿԻՒՄՇԵԱՆԻ ԺԱՌԱՆԳՈՐԴՆԵՐԸ. — Ասկից 35 տարի առաջ Կեսարիոյ մէջ Յովհաննէս էֆ. Կիւմշեան Հաճի Դանիէլ էֆ.ի հետ վարժարան մը հաստատած էր, Սարգիս Կիւմշեանի անուամբ և անոր նիւթական ապահովութեան համար կալուածներ յատկացուցած ։ Այս կալուածներուն եկամուտները քանի մը տարիէ ի վեր չէին գար (?) ...

ՄՈՆԻԹԷՕՐ-ՕՐԻԱՆԹԱԼ Անգլ-

ֆրանսական թերթը, խօսելով Կիլիկիոյ շնորհազարդ Կաթողիկոս Տ. Սահակ Սրբազանի Պոլիս այցելութեան վրայ, դրուատական տողեր նուիրելէ ետք, Ն. Ս. Օծութեան, կ'ըսէ թէ իր Պոլիս գտնուած միջոցին, Կաթողիկոսը պիտի ընտրէ ուսուցիչներ Սիսի Ժառանգաւորաց ա՛ն վարժարանին համար, որ իր ջանքերովը բացուած է ։

ԴԱՏԱՍՏԱՆԱԿԱՆ Խորհուրդը երէկ գումարուեցաւ Պատրիարքարանի մէջ, նախագահութեամբ փոխանորդ Սրբազանին, և զբաղեցաւ կարգ մը ամուսնական խնդիրներով ։

ՍԿԻՒՏԱՐԻ Երեք Թաղերուն Աղքատախնամի Տնօրէն Խորհուրդը իր վերջնական կազմութիւնը ստացաւ, և անդամ ընտրուեցան հետեւեալները. — Տէարք՝ Գրիգոր Ինճէճեան՝ Ատենապետ, Արմենակ Խիւտավէրտեան՝ Ատենադպիր, Մինաս Երէցեան՝ Գանձապետ, և Կարապետ Մէրճանճեան, Եղիա Խաւէարճեան, Տօքթ. Պետրոս Գալայճեան, Աւետիս Մկրեան և Յարութիւն Քրիսեան ։ Խորհուրդը որոշեց փոխանակ մէկի երկու մատակարար ունենալ, որոնք են Տեարք՝ Կարապետ Մէրճանճեան և Եղիա Խաւէարճեան ։ Նախագահութիւնը պիտի վարէ Տ. Բարթամ քահանայ Թադէոսեան ։ Ըստ առաջնոյն Հաշուակալ-Գործակատարի պաշտօնը կը վարէ դարձեալ Ռուբէն էֆ. Պէրպէրեան, որ բոլոր Նախկին Տնօրէն Խորհուրդներուն վստահութիւնը և թաղեցիներուն համակրութիւնը կը վայելէ իր խղճամիտ պաշտօնավարութեամբ ։ Ամէն կասկածէ վեր են նոր Տնօրէն Խորհուրդին յարգելի անդամները, որոնք Սկիւտարի պատուաւոր թաղեցիներէն են և պիտի աշխատին օգտակար ըլլալու թաղին աղքատներուն ։ Աղքատախնամին բժիշկն է դարձեալ Տքր. Գրիգոր էֆ. Խոտխուռունի ։

ՄԱՍԻՍԻ ԱՐՏՕՆՈՒԹԻՒՆԸ. — Բերկրութեամբ սրտի կը ծանուցանենք թէ կայս. Բարեհաճ Իրատէի մը շնորհիւ Մասիսի արտօնութիւնը իր հանգուցեալ հիմնադիր արտօնատիրոջ Կարապետ էֆ. Իւթիւճեանի անունէն փոխանցուած է որդւոյն Տօք. Եդուարդ Մասիսի անուան ։ Մասիս պիտի շարունակէ իր հրատարակութիւնը, ըստ առաջնոյն, իբրեւ գրական շաբաթաթերթ և պիտի պահէ իր ներկայ ձեւը, ուղղութիւնը և պայմանները ։ Ջերմապէս կը խնդակցինք թէ՛ Մասիսի նոր արտօնատիրոջ Տօք. Եդուարդ էֆ. Մասիսի և թէ խմբագրական մարմնոյն, յաջողութիւն մաղթելով ։

* * *

ՄԱՍԻՍ գրական շաբաթաթերթի այսօրուան թիւը հրապարակ ելաւ երէկ իրիկունէ, հետեւեալ ճոխ բովանդակութեամբ. —

Կայս. Շնորհ—«Մասիս»ի արտօնութիւնը (Խմբագրական յայտարարութիւն) ։—Երկու կոյրեր. ՄՈՒՇԵՂ ՎԱՐԴԱՊԵՏ. —Պզտիկ պատկերներ. «Մօրը ուխտը»․ ՉԻՖԹԷ-ՍԱՐԱՅ. —Երանութիւն (Քմայք) Մ. ՈՒՂՈՒՐԼԵԱՆ. —Տպաւորութիւններ (Յուշատետրէս) ՄԵՆԱՍԷՐ. —Աաղղերն պահքը (Ժամանակագրութեան յիշատակներ) ՇԱՀՈՒՐԱՄ. —Մշուշը (Բանաստեղծութիւն) Մ. Ա. ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ. —Օտ. Գրականութիւն—Պատռած Թաշկինակը (Նորավէպ) ԽԱԼԻՏ ԶԻԱ ՊԷՅ. Թարգմ. ՊԱՐԷՏ. —Բժշկական Քրօնիկ. Կ. Տ. ԱԼԼԱՀՎԷՐՏԻ ։

ՍԱՄԱԹԻԱՅ ՄՈՒՐՈՒԴԻ Ազգ. վարժարանի ձեռագիրութեան ճիւղին նոր զարկ մը տալու և աւելի հիմնապէս սորվեցնելու համար, պատ. Խնամակալութեան բարեհաճ հաւանութեամբ որոշուած է այս շրջանի նոյն ճիւղի դասախօսութիւնը յանձնել ձեռագիրութեան մասնագէտ ուսուցիչ Մելքոն էֆ. Գալէնտէրեանի, որ արդէն սկսած է իր դասախօսութիւնները ։

Այս պատեհ առիթէն ո՛չ միայն պիտի օգտուին վարժարանին աշակերտուհիները, այլ և արտաքին չափահաս օրիորդներ որոնցմէ բաւական թիւով ձեռագիրութեան դասին կը յաճախեն արդէն ։

Նոյնպէս զատ դասընթացք մը հաստատուած է ծաղկոցինութեան, որուն հոգը յանձնուած է նոյն ճիւղին մասնագէտ Տիկին Սոֆի Պալապանեանի ։ Իսկ Սիմոն էֆ. Յակոբեան սիրայօժար ստանձնած է գծագրութեան ճիւղը դասախօսել, առանց ոևէ նիւթական ակնկալութեան ։

Վարժարանը արդի Տնօրէն-Ուսուցիչ Միհրան էֆ. Ալճեանի յանձնուելէն ի վեր, զգալի յառաջդիմութիւն մը ունեցած է, թէ ներքին աշակերտներուն թիւը կրկնապատկուած և թէ այցելու աշակերտուհիներու թիւը աւելցած է ։

Սամաթիացիք ազգային երախտագիտութեամբ կը գովեն Պատ. Խնամակալութեան տաք վերաբերումը դէպի իրենց վարժարանը և չեն կրնար չյայտնել իրենց շնորհակալութիւնը հրապարակաւ ։

ՎԱՂԸ ՊԻՏԻ ՊԱՏԱՐԱԳԵՆ

եւ իրիկուան ՃԱՇԻԿԸ (?) հաջ. ...

եւ իրիկուան ԽԱՉՎԵՐԱՑԻ արարողութեանց պիտի նախագահեն

Սկիւտար Ս. Խաչի մէջ՝ Ս. Պատրիարք Հայրը ։

Պէյգօզի Ս. Նիկողայոս Եկեղեցիին մէջ՝ Տ. Բարթողիմէոս արք-եպիսկոպոս Չամչեան ։

Բերայի Ս. Երրորդութիւն եկեղեցիին մէջ՝ Տ. Հմայեակ Ս. Արք-Եպսկ. Դիմաքսեան ։

Գումգաբուի Մայր Եկեղեցիին մէջ Տ. Գէորգ Ս. Եպիսկ. Երէցեան ։

Կէտիկ Փաշայի Ս. Յովհաննէս եկեղեցիին մէջ Տ. Արիստակէս Ս. Եպիսկ. Վանքեան ։

×

ՊԱԼԱԹԻ Ս. Հրեշտակապետ Եկեղեցիին մէջ վաղը Տ. Ներսէս Եպիսկոպոս Ասլանեան հրաւիրուած է յատուկ Ս. Պատարագ մատուցանել ։ Շոգենաւը կամուրջէն ամէն կէս ժամը անգամ մը կը մեկնի և կը հանդիպի Պալաթ, օրուան ուխտագնացութեան առթիւ ։

ԲԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ԵԿԵՂԵՑԻԻՆ ԲԱՑՈՒՄԸ

Ժուռնալ իր Սեպտ. 13ի թիւով հետեւեալը կը հրատարակէ. — «Բարիզի Հայ համայնքը մինչեւ հիմա եկեղեցի չունէր. անոր անդամներէն մէկը, Մ. Մանթաշոֆ, Ժան-Կուժօն փողոցին մէջ ճարտարապետական ճշմարիտ գոհար մը կանգնել տուաւ, որուն բացումը երէկ կատարուեցաւ կէս օրին, նուիրատուին շնորհալի սանին՝ Օր. Օրպէլոֆի և Մ. Միսաք Տէր Միքայէլեանի ամուսնութեան առթիւ ։ Այս խիստ չահեկան արարողութեան վրայ խօսելէ առաջ, նկարագրենք նոր շէնքը ։ Անոր հեղինակն է երիտասարդ ճարտարապետ Մ. Ալպէր Կիլպէր, որ 1900ին Սալոնի պատիւի միտալը ստացաւ, ճիշդ նոյն փողոցին մէջ Պոզար աը Շարիթէի զոհերուն նուիրուած մատուռ մը շինած ըլլալուն համար ։ Այս նոր շէնքը, որ կը բաղկանայ գաւիթ կոչուած տեղէ մը, կեդրոնական կաթողիկէէ մը և դպիրներու բաժինէն, 26 մեթր երկարութիւն և 13 մեթր լայնութիւն ունի ։ Հայ. Եկեղեցիին ծէսը կը պահանջէ որ երկու Նրբանցքներ զատեն եկեղեցին՝ ուրիշ ոև է շէնքէ ։ Կաթողիկէին գագաթէն մինչեւ խաչը՝ 25 մեթր բարձրութիւն է ։ Հայ. Եկեղեցական արուեստը նախ բիւզանդականէն և պարսկականէն, և յետոյ արաբականէն ազդուած է. կովկասեան քաղաքի մը մէջ 500 եկեղեցի կայ այս արուեստով շինուած, սակայն հիմա անգործածելի դարձած են ։ Բայց Մ. Կիլպէր ներշնչուած է Աղթամարի արքավայրէն, որուն պարզ և ազնուն ոճը աւելի լաւ կը յատկանշէ ինքնայատուկ նկարագիրը ։ Միայն թէ Վանի լճին մէջտեղ միայնակ և գեղածիծաղ կղզեակի մը վրայ շինուած այս եկեղեցին, պէտք էր պատշաճեցնել Բարիզի կլիմային և պահանջումներուն ։ Այս դժուարութիւնները առիթ տուին իրեն՝ առանձնայատուկ և նրբաճաշակ շէնք մը երեւան բերել ։ Տեղի անձկութեան պատճառով կարելի չեղաւ առանձին զանգակատուն մը հաստատել եկեղեցիին մօտիկը, ինչպէս սովորութիւն է Հայերու մէջ, որով զանգակը հաստատուեցաւ եկեղեցիին ճակատը, փոքրիկ սիւներու վրայ հաստատուած սիրուն խորշի մը մէջ ։ Երկու հարթ քանդակներ, որոնք գործն են Մ. Տիւֆէօյի, կը լրացնեն եկեղեցիին ճակատի զարդարանքը, ներկայացնելով Հայերուն երկու առաքեալները, Ս. Բարթողիմէոս և Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ ։ Մ. Կիլպէր Աղթամարի եկեղեցիէն ընդօրինակած է սիւներու խոյակները և քանդակները ։ Ճարտարապետին անձնական գիւտն է՝ գերար խաչաձեւող 8 կամարներ, որոնք զոյգ զոյգ իրարու միացած, կաթողիկէին մէջ իրենց վերի կողմը քառակուսի մը կը յօրինեն, որուն վրայ չորս փողակամարներու վրայ կը հանգչի ութանկիւն զանգակատունը ։ Մէկդի թողլով արուեստական դժուարութիւնը, պէտք է ըսել թէ, այս կամարները՝ վայրի վարդենիներու իրարու ագուցուած նուրբ յօրինուածքներ կը ներկայացնեն. կայ նաեւ ամպիոնին և իր սանդուխներուն վայելչութիւնը ։ Պատկերները նկարած է ծանօթ արուեստագէտ նկարիչ Բօլ Լըրուա, բայց անոնք դեռ չեն աւարտած ։

* * *

Օր. Օրպէլոֆի և Մ. Միսաք Տէր Միքայէլեանի հարսանեկան հանդէսը, որուն երեք հարիւր չափ բարեկամներ ներկայ էին, կատարուեցաւ արեւմտեան Եւրոպայի Հայոց հոգեւոր հովիւ Տ. Վռամշապուհ Քիպարեանի կողմէ, որ շատ պատկառելի երեւոյթ մը ունէր իր ալեխառն մօրուքով և պատուոյ և կարմիր դիմագիծներով և իր ոլացիկ հաւատալու և քահանայական զգեստներով ։ Գլուխը դրած էր սաղաւարտ մը և ուսերուն վրայ առած էր՝ ոսկեթել բանուածքով շուրջառ մը՝ որուն բացուածքին կ'երեւար ոսկի գօտին և ուրարը ։ Այս շուրջառին բաց կապոյտ, նուրբ վարդագոյն տեսքը կը յիշեցնէր Լուդովիկոս ԺԶ.ի ժամանակուան հիւանալի մետաքսեղէնները ։ Երկու ամուսիններուն միջեւ կը գտնուէր երիտասարդ մը, կնքահայրը, որ մերթ կը նստէր և մերթ ոտքի կ'ելլէր և ամուսնացողներու գլխներուն մէջտեղ կը բռնէր ոսկի խաչ մը, որուն մէջտեղը յակինթ մը դրուած էր ։ Մէկին համեմատ, ան երբեմն իրարու կը միացնէր երկու գլուխները, զգուանքի մը փայփայանքը տալով անոնց ։ Քահանան ամուսնացեալներու ճակտին վրայ դրած էր ոսկեծոպ մետաքսէ երկու նարօտ, որոնք վաղեմի վարդապսակները կը ներկայացնէին ։ Ամուսնացեալները համբուրեցին մեծարժէք Աւետարան մը, և գինիով լեցուն բաժակէն խմեցին ։ Վերջապէս, արեւելեան յամր շարականներ երգուեցան, յորդորական մը խօսուեցաւ, և, ինչպէս մեր մէջ, ողջագուրումներ եղան, բայց աւանդական մաղթանքով՝ թէ «կ'մաղթենք որ մէկ աղջիկ և եօթը մանչ ունենաք ։»

ԲԱՐԻԶԻ ՊՈՐՍԱՆ

BOURSE DE PARIS

23 Սեպտ. 1904

Ֆրանս. 3% Français)	97 92
Րէժի (Tab. Turcs)	380 —
Օսմ. Միացեալ (R. Nv. Unif.)	86 35
Երկաթուղի (Lots Turcs)	129 —
Պանք Օթթ. (Banque Ott.)	583 —
Թրանսվալ (Transvaal)	87 50

ՍԵԼԱՄԼԸՔ ՐԵՍՄԸ ԱԼԻՍԻ

Տիւնքի ճիւմաա կիւնիւ Սէլամլըգ րէսմը ալիփ Համիտիյէ ճամիի շէրիֆինտէ իճրա պույուրուլմուշ տըր ։

ԹԵՊՐԻՂԱԹԸ ՐԵՍՄԻՅԵԷ

Տիւնքի ճիւմաա կիւնիւ Սէլամլըգ րէսմը ալիսինտէն սօնրա չայան պույուրուլան միւսաատէի Սէնիյէի հազրէթը Բատիշահի իւզէրինէ Ինկիլթէրա սէֆիրի քէպիրի էսալէթլու Սըրնիգօլաս Օ'Գօնօր հազրէթլէրի սուրէթը զայըը րէսմիյէտէ հուզուրը Շէվքէթմէվֆուրը հազրէթը Թաճտարիյէ չէրէֆը միւսիւլէ նայիլ օլմուշ տըր ։

ՆԵՐՔԻՆ

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԴԵՍՊԱՆԸ. — Սըր Նիքօլաս Օ'Քօնոր, առջի օր Բ. Դուռը երթալով տեսակցեցաւ յաջորդաբար Մեծ-Եպարքոսին և Պետական Խորհրդոյ Նախագահ Սաիտ փաշայի հետ ։

ՌՈՒՄԱՆԱԿԱՆ դեսպան Մ. Լահովարի, քանի մը օրէն Պուքրէշ պիտի երթայ արձակուրդով, ուրկէ իր տիկնոջը հետ պիտի մեկնի Բարիզ ։

ՊԷՐ-ԻԻԼ-ՍԱՊԱ. — Պէր-իւլ-Սապա վայրը, Երուսաղէմի վիճակին մէջ վերջերս կազմուած համանուն գազային կեդրոն նշանակուած է, իր պատմական կարեւորութեանը համար ։

ԿՈՒՐՃԻ ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ. — Ասկէ առաջ գրուած էր տեղական թերթերու մէջ թէ՝ Կուրճի շոգենաւային ընկերութիւնը պիտի շարունակէ իր գործը ։ Լէվանդ Հէրալտ կ'ըսէ թէ ընկերութեան մնացեալ վեց շոգենաւերը պիտի ծախուին Իզմիրի շոգենաւային ընկերութեան մը, և թէ սխալ է այդ թերթերուն ընկերութեան շարունակուելուն մասին ըրած յայտարարութիւնները ։

ՋՐՀԱՆԿԻՐ-ԶՕՐԱՑ հրամանատար Ջէչէնէի փաշա, տեղեկագիր մը մատոյց Սպարապետութեան, կառածիւր և հեծելաձիեր խնդրելով զանազան ջրհանկիր վաշտերու համար ։ Հրամանատարը խնդրած է նաեւ Խօրթում ։

ԵԳԻՊՏՈՍԻ Խտիվին Թուրքերէնի քարտուղար Իզզէթ պէյ որ Վիէննա գացած էր, առջի օր, մայրաքաղաքս հասաւ Արեւելեան Ճեպընթացով ։

ՀԵԼԼԷՆ ԲԱՐԲԵՐԱՆՆԵՐ. — Քաբիսթօս կղզիին մէջ մանչերու և աղջիկներու վարժարաններ, պանդոկ, ինչպէս նաեւ ուրիշ հանրային բարենպատակ հաստատութիւններ պիտի շինուին 200,000 տրամի գումարով, զոր նուիրած է Քարեսթօսցի Մ. Քօցիքաս, այժմ Եգիպտոս հաստատուած ։

ՌՈՒՄԱՆԱԿԱՆ հիւպատոսարանը հաստատուած է իր նոր շէնքին մէջ որ կը գտնուի, Թագսիմի կողմը, Շիշլի փողոց ։

ՍԵԼԱՆԻԿԻ ՆՈՐ ԿՈՒՍԱԿԱԼԸ. — Պետական Խորհուրդին քաղաքային ճիւղին անդամ Րէուֆ փաշա որ Սելանիկի նահանգին կուսակալ անուանուած է, առջի օր կայս. Պալատ երթալով երախտագիտութիւն մատոյց և արժանացաւ կայս. մեծարանաց ։ Րէուֆ փաշա այցելեց յետոյ Մեծ-Եպարքոսին և Ներքին Գործոց Նախարարին ։

ԷՎԳԱՖԻ նախորդ նախարար Կալիպ փաշա, որ Պետական Խորհրդոյ անդամ կարգուեցաւ, և բաւական ժամանակէ ի վեր անկողնոյ կը ծառայէր, առջի օր վիրաբուժական գործողութեան մը ենթարկուեցաւ ։ Հիւանդին վիճակը գոհացուցիչ բաւական է ։

ՌՈՒՄԷԼԻԻ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ. — Ռումէլիի Նահանգաց ընդհ. քննիչ Հիւսէյին Հիլմի փաշա, իր հետեւորդներով երկուշաբթի իրիկուն Սելանիկ հասեր է, մանուոր կառախումբով մը ։ Ն. Վսեմութիւնը Սելանիկէն Սկիւպ պիտի երթայ, ուր ամիս մը մնալէ յետոյ պիտի վերադառնայ Սելանիկ ։

—Իգտամի մէջ հետեւեալը կը կարդանք. — «Բեթերսպուրկի Նովոյէ Վրէմիա լրագրին Ռումէլիի թղթակիցը կը գրէ. — «Եւրոպացի մը որ պաշտօնապէս պատոյտ մը կատարած է Ռումէլիի նահանգաց մէջ, կը ծանուցանէ թէ ժողովրդեան բնակութիւնը ու ապրուստը ապահովուած է ։ Թէեւ զրոյց կայ թէ խռովարարները նորէն երեւան պիտի ելլեն, սակայն Պուլկարները այնքան տաղտկացած են անոնցմէ որ և ոչ մէկ խօսքերուն կարեւորութիւն պիտի չտան ։ Պուլկարական չփոթութիւնը աւարտեցաւ ։ Հոս հոն թէեւ քանի մը զինեալ Պուլկարներ կը տեսնուին, բայց անոնք պարզ քսակահատներ և գողեր են միայն ։»

ԷՎԳԱՖԻ ՆՈՐԸՆՏԻՐ ՆԱԽԱՐԱՐ Թուրխան փաշա առջի օր հեռագրաւ ծանոյց գաւառներու իր անուանումը և հրահանգներ տուաւ գաւառներու Էվգաֆի պաշտօնեաներուն ։

ԿԱՅՍ. ԲԺՇԿ. ՎԱՐԺԱՐԱՆԸ. — Որոշուեցաւ որ Կայս. Բժշկ. վարժարանի այս տարուան ընթացաւարտները Կիւլհանէի հիւանդանոցին մէջ փորձեր կատարեն տարի մը ։

Բ. ԴՐԱՆ մէջ նոր կազմուած վիճակագրութեանց յանձնաժողովին քարտուղար անուանուեցաւ Պետական Խորհուրդին օգնական անդամ Նաֆիզ պէյ ։

ԻԶՄԻՐ—ԳԱՍՍԱԲԱ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆ. — Օգոստոսի երրորդ տասնեակին հասոյթը եղած է 923,092,05 ղրուշ (ոսկեդրամ), մինչդեռ 1903ի նոյն ատենի հասոյթը եղած էր 945,122,98 ղրուշ ։ Տարուան սկիզբէն ի վեր մինչեւ հիմա հասոյթներուն համագումարը եղած է 14,001,733,18 ղրուշ, մինչ 1903ինը եղած էր 12,335,042.41 ղրուշ ։

ՊՈՒՔՐԷՇԻ ընդհ. Հիւպատոս համգուցեալ Պահիր պէյի մարմինը երէկ Պոլիս բերուեցաւ ռումանական շոգենաւով ։ Թաղումը պիտի կատարուի Էյուպի մէջ ։

ՆԱՒԹԻ ՀԱՆՔԵՐ. — Անատոլըի երկաթուղիի Ընկերութիւնը կայս. կառավարութեան դիմում ըրաւ՝ Մուսուլի ու Պաղտատի նահանգներուն մէջ գտնուած նաւթի հանքերը շահագործելու համար ։

— Իգտամ գոհունակութեամբ կը ծանուցանէ այդ լուրը, յուսալով անոր ունենալիք նպաստաւոր արդիւնքները ։ Միայն Էլ-Ճէզիրէի մէջ նաւթի առատութեամբ կարեւոր հանքեր կան, որոնցմէ մինչեւ հիմա պէտք եղածին պէս օգուտ չի քաղուիր, փոխադրութեան միջոցներու չգոյութենէն ։

ԱՆԳԼ. ՆԱՒԱՏՈՐՄԻՆԸ. — Միջերկրականի անգլ. նաւատորմէն նաւաբաժին մը անցեալ շաբաթ օր Ֆալէրոն հասաւ ։ Ծովակալ Սըր Ք. Տօմվիլ, անգլ. դեսպան Մր. Էլիօթի հետ, կիրակի այցելութիւն տուաւ գահաժառանգ իշխանին, թօթովի դրշնակին մէջ ։ Նախաճաշ մը տրուեցաւ ի պատիւ իրեն ։ Կիրակի, Աթէնքի անգլ. դեսպանատան մէջ ճաշ մը տրուեցաւ ի պատիւ ծովակալին ։ Միջերկրականի անգլիական նաւատորմին միւս մասն ալ Ֆալէրնո կը սպասուի մօտ օրէն ։

ՌՈՒՄԷԼԻԻ նահանգներուն մէջ ծնած պուլկար քահանաները՝ որոնք դեռ Պուլկարիա կը գտնուին, հրաման ստացան վերադառնալու իրենց գիւղերը ։

ԷՕՏԷՄԻՇԻ գաւառին մէջ աւազակ չարագործ Ինճէ Օղլու Մէհմէտ սպաննուեցաւ իր մարդոցմէն երկուքին հետ՝ ոստիկան զօրաց ընդհարումին մէջ ։ Ուրիշ երկու աւազակներ, որոնք վիրաւորուեցան, կրցան փախչիլ ։ Պայանտըրի Արգըպաշը գիւղէն գործարանատէր Չիթօրիի 10 տարեկան զաւակը առեւանգելով լեռը տարեր է ։ Պայանտըրի ոստիկանութեան չրջուն պահակախումբը աւազակապետը հալածելով, նոյն գիւղին մօտ երկու ժամու չափ ընդհարում մը տեղի ունեցեր է, որու միջոցին ձերբակալուեր է աւազակապետը՝ վիրաւորեալ. առեւանգեալ տղեկը ողջամբ ազատուեր է ։ Միւս աւազակները կը հալածուին փութով պնդութեամբ ։

ԱՊՐԱՆՔ ՄԸ գովելու համար՝ անպատճառ, հարկ չկայ խօսելու, երկար բարակ ճառ,

— Բայց ընտիր ՀՈՎԱՆՈՑ մըն ալ գնելու, չկայ ուրիշ ճար,

—Եթէ ոչ դիմել առ Մ. ՃԱՑԸԱՃԸ հովանոցավաճառ ։

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱՒԱԶԱԿՈՒԹԻՒՆ. — Թիրէի մէջ ապաստանող աւազակապետ Մուսթաֆա օղլու Հիւսէյին Պայանտըրի Արգըպաշը գիւղէն գործարանատէր Չիթօրիի

ԱՐԿԱԾ. — Սկիւտար, Սէլիմիյէ թաղին մէջ, Սէլիմիյէ զօրանոցին թնդանօթաձիգ զօրաց միւլազիմ Համտի էֆ.ի հինգ տարեկան զաւակը, պատուհանին առջեւ խաղցած պահուն, վանդակին կը կրթնի, վանդակը փտած ըլլալով, տղուն ծանրութեան տեղի կուտայ, և դէպ ի փողոց կը գահավիժէ, իրեն հետ քաշելով նաեւ հէք մանուկը, 12 կանգուն բարձրութենէ մը ։ Մանկան սրունքներուն և թեւերուն ոսկորները կը ջախջախուին, և մահամերձ վիճակի մէջ հիւանդանոց կը փոխադրուի ։

ԵՐԿՐԱՇԱՐԺ. — Սէլանիկի լրագիրները կ'ըսեն թէ Րազլըքի մէջ սաստիկ երկրաշարժի ցնցումներ կը զգացուին և ստորերկրեայ ձայներ կը լսուին, սակայն բարեբաղդաբար վնասակար հետեւանք մը չեն ունենար ։

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՐԿԱԾ. — Ուրբաթ օրը Անտրոս և Սաքըզ կղզիներուն մէջտեղը ընդհարում մը կատարուեր է անգլիական Քօրնուալլ զրահաւորին և հելլենական Էվանկէլօս առագաստանաւուն միջեւ ։ Այս վերջինը քիչ մը վնասուելով, զրահաւորը Պիրէոն տարեր է զայն ։ Առագաստանաւը 30,000 տրախմի վնաս ունի ։

ԱՍԿԷ ԱՌԱՋ գրած էինք թէ Զարքճի Գէորգ ամբաստանած էր իր քով ծառայող Ալիքսանը թէ՝ 40 ոսկիի գումար մը գողցած է և դատարանը անպարտ արձակած էր զայն ։ Զարքճի Գէորգ այս անգամ դարձեալ դիմած ըլլալով դատարան՝ վերաքննիչ ատեանը անպարտ արձակեց Ալիքսանը, հաստատելով որ այդ տեսակ գողութիւն մը գոյութիւն չունի երբեք ։

ՔՐԷՏԻ ՖՕՆՍԻԷ

Մեզ կը հարցնեն թէ ինչո՞ւ համար Քրէտի Ֆօնսիէ պարտատոմսին Ա.ը կ'արժէ 281 և Բ.ը 265.50, քանի որ երկուքին ալ անուանական գինները մէկ են ։

ԱԶԳ. ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

Հանգուցեալ Մարտիրոս էֆ. Թօքաթեանի յուղարկաւորութեան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի հետեւեալ նուիրատուութիւնները եղած են Հիւանդանոցիս ։

Գումար Նախորդ ցուցակի	16549
Աղն. Յովհաննէս էֆ. Ֆնտըգլեան ի Պրուսա	108
Գումար	16,657
	(Կնիք)

×

ԴԱԼՖԱԵԱՆ ՈՐԲԱՆՈՑ

Խնամակալութիւնը և Մայրը խորին շնորհակալութեամբ կը ծանուցանեն թէ Տէր և Տիկին Երուանդ էֆ. Փափազեան 2 օսմ. ոսկի նուիրեցին Հանգ. Մարտիրոս էֆ. Թօքաթեանի յուղարկաւորութեան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի ։

Օքսէն էֆ. Բօյաճեան 1 ծրար ամերիքան ։

ԳԻՇԵՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐ

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

Երէկ գիշեր ուշ ատեն հեռագրական գործակալութեանց կողմէ մեզ հաղորդուած են հետեւեալ հեռագիրները. —

ԲԱՐԻԶ, 23 Սեպտ. — Ֆրանսական քաղաքական շրջանակներու մէջ կը յուսացուի թէ, մօտ օրէն բարեկամական կարգադրութիւն մը տեղի պիտի ունենայ Ռուսիոյ և Ճարոնի միջեւ ։

— Կը ծանուցուի թէ՝ Վլատիվոսթօքի նաւախումբին յածանաւերն ու թօրփիլանաւերը թողած պիտի ըլլան իրենց նաւահանգիստը ։

—Տիկին Մթէօսէլ վիրաւորներ խնամելով, ինք ալ թեթեւակի վիրաւորուեցաւ ։

—Ճինացիները կը տեղեկացնեն թէ, ազգայնութիւնը անծանօթ եղող շոգենաւ մը ական մը զարնուելով Բորթ Արթուրի առջեւ ընկղմեր է և բոլոր նաւաստիները կորսուած են ։

Թ Ա Տ Ր Ո Ն

ՄՆԱԿԵԱՆ էֆէնտիի Օսմ. Թատերական խումբը այս գիշեր Բերա, Կիւլիսթան պարտէզի թատրոնին մէջ պիտի ներկայացնէ ԵՐԿՈՒ ՈՐԲՈՒՀԻՔ, խիստ յուզիչ դրամը, 8 արար ։

Արեւելեան նուագախումբ մը պիտի նուագէ միջնարարներուն ։

Վարդապետ Տուտուն

(ՊԱՏԿԵՐ ՄԸ ԱՆՈՐ ԿԵԱՆՔԷՆ)

«Կրթութիւնը օտարոցներն պարտի սկսիլ»։
ԽԵԼՕՔ ԴԱՒԻԹ ՄԸ

Ցած տուն մը, երկու պատուհաններով։ Դուրսէն ժամկոչի մը չալվարին կը նմանի, այնչափ շատ են կարկտանները։ Ներսը խարխուլ պզտիկ սենեակ մը, ուր փռուած է Նոյ նահապետի ժամանակակից կապերտ մը, որուն վրայ նիհար, աղտոտ ու անխնամ պզտիկներ, յոնգուլար տղաքներու պէս ծունկ չոքած են։ Սենեակին մէկ անկիւնը, մեծանուն վարպետ տուտուն՝ Ուսկուկ տուտուն և ոչ նուազ մեծանուն մէկ հիւրը՝ Օղտա տուտուն, դէմ դէմի նստած սուրճ խմելով կը զրուցեն, հին ծակ ծակ կրակարանի մը քովը։ Ատեն ատեն սենեակին մէջ ամպեր կը խտանան և... անձրեւ կը տեղայ, կրակարանին մէջ թափուող սուրճէն։

ՕՂՏԱ.—(Թափուած սուրճէն դառնալով.) Ինշալլահ խեր է։

ՈՒՍԿՈՒԿ.— Բիւթիւն սէպէպը ատ չըլլալուններն են (տղաքները ցուցնելով) աչքերնին քէօռնայ, ինչ գնես բերանդ նէ աչքերնին վրան է. ու՛յ, ձգես նէ իրարու միս պիտի ուտեն. քա Օղտա տուտու ես ասանկ կրող ուսրութը չօճուխներ տեսած չեմ։ Մեր ատենը... թիր թիր կը դողայինք վարպետ տուտուններէն։

ՕՂՏԱ. — Աշխարհք փոխուած է օրթտի, հա ինչ կ'ըսէիր Իսկիւտար գացիր...։

ՈՒՍԿՈՒԿ.—Մարդուն գլուխը խելք չեն թողուներ քի. Իսկիւտար գացինք, վարօրէն ելլալու սրաս մէկ մ'ալ Մկրը դէմս չելլա՞յ....։

Այս միջոցին երկու պզտիկներ կը մօտենան ու

ՊԶՏԻԿԸ.— Վարպետ տուտու, Արտաշը գործ ունի։

ՈՒՍԿՈՒԿ.—Մե՞ծ գործ թէ պզտի գործ.

ՊԶՏԻԿ.—Մեծ գործ ունիմ, կ'ըսէ կոր։

ՈՒՍԿՈՒԿ. — Կրնաս նէ պերանդ բաց, հէմէն գործ ունիմ կը պոռան (ու սուրճը ձգելով դուրս կը ցանէ Արտաշը եւ ներս կուգայ տեղը կը նստի եւ վեց տարեկան Վերժինին հրամայելով) Վերժին, հայտէ՛ Արտաշին քով կայնէ տէ, գործը լմնցնելուն պէս ծառքէն բռնէ ներս բեր։

ՕՂՏԱ.—Է քա՛ խօսկդ լմնցու։

ՈՒՍԿ.—Մկրը տեսնալուս պէս հէ, մէն րէնկս նետեր եմ։

ՕՂՏԱ.—Բա՛ Մկրը ո՞վ է։

ՈՒՍԿ.—Մեծ տալըճս տղան։

ՕՂՏԱ.— Թագուհի՞ն։

ՈՒՍԿ.— Բա՛ չէ, Թագուհը մանչ ո՞ւսկից պիտի ունենայ։ Չլսեցի՞ր մեռաւ նէ։

ՕՂՏԱ.—Բա դուն ողջ կեցիր չէի լսած։

ՈՒՍԿ.— Մկըրը Կատարին մանչն է։

ՕՂՏԱ.—Կատարը ո՞ւր կը նստի։

ՈՒՍԿ.—Խուզզունճուխ։

Դարձեալ երկու տղայ իրար կը կամթեն, անդին պզտիկ մանչ մը ու աղջիկ մը սիրային դասընթացքին տարրական Ա. Մասը կը սերտեն, իրար համբուրելով գաղտագողի։

ՏՂԱՑ.—Վարպետ տուտու, Հայկանուշը վիրայ ծառքս կը կամթէ։

ՀԱՅԿ.—Սուտ է, ինքն ալ ինծի քիւֆիր կ'ընէ, փիս փիս խօսքեր կ'ընէ։

ՈՒՍԿ.—Հիմայ երկուքնուդ ալ հախէն կուգամ հա՛։

(Ուրիշ տղայ մը լալ կ'սկսի)

ՈՒՍԿ.—Ինչու կուլաս կոր, քա՛։

ԱՂՋԻԿ ՄԸ.—Վարպետ տուտու, փորըս անօթի է կ'ըսէ կոր։

ՈՒՍԿ.— Մեղայ, հիմա կերաք նէ, քա ես վ՞ըր երթամ ասոնց ծառքէն, տիր իրիկուն բան կ'ուտեն։ Օղտա տուտուին ուղղելով խօսքը.— կեցիր հիմա նայէ ինչ կ'ընեմ ես (աշակերտներուն ուղղելով) ելէք պառկեցէք տեսնամ, ծան չպիտի հանէք հա՛, չէ նէ ստոտկնիդ կը փռեմ։ (Բոլորն ալ կ'երկննան կը պառկին առանց ճիկ մը հանելու)։

ՕՂՏԱ. — Բա ան չէ ամմա, ո՞ւսկէց միտքդ ինկաւ աս վարպետ տուտուութիւնը, սանքի փէք զոր է. չամաչըրճիութիւնդ ինչ ունէր որ ձգեցիր։

(Այս միջոցին դուռը կը զարնուի եւ Տիկին Նեկտար, պզտիկ մը ձեռքէն բռնած, ներս կը մտնէ)

ՆԵԿ.—Բարիիկուն, Ուսկուկ տուտու

ՈՒՍԿ.—(Զարմացած) Աստու բարին։

ՆԵԿ.—Ինծի չի ճանչցա՞ր։

ՈՒՍԿ.—Պիտի ճանչնամ ամմա, աղէկ մը միտքս չի գար կոր, կեցի տեսնամ վո՞ւր եմ տեսեր։

ՆԵԿ.—Աղէկ մը մտմտայ հելէ։

ՈՒՍԿ.— Ժա՞մը անճայա։

ՆԵԿ.— (խնդալով) Չիտեմ։

ՈՒՍԿ.—Եօխսա մի Կէտիկ Փաշայի պաղնիքը։

ՆԵԿ.—(միօս խնդալով) Հելէ հելէ,

ՈՒՍԿ.—Բա պիտի ճանչնամ ամմա...

ՆԵԿ.—Դրացիիդ աղջիկը չե՞ս ճանչնար կոր։

ՈՒՍԿ.—Ուլ հէմէն Աստուծու շնորհքին գաս, դուն Նեկտա՞րն ես, եկուր պագնեմ քեզ. (կուռս մը կը համբուրէ Նեկտարը, Նեկտարն ալ ձեռքը կը համբուրէ)։ Աս մանչը քու՞կդ է։

ՆԵԿ.—Առջինեկս է, Հրանտ, եկու վարպետին ձեռքը պագ։

ՀՐԱՆՏ.—(ափանալով) Ես չեմ պագներ։

ՆԵԿ.—Եկու քա մանչս։

ՀՐԱՆՏ.—(յամառելով) ես ատ փիս կնկան ձեռքը չեմ պագներ։

ՆԵԿ.—Բա հարը ասանկ էրէս կուտայ, մանչն ալ մարդէ չի վախնար։

ՈՒՍԿ.— Զօճուխ է, եաւաշ եաւաշ թէրպիէ կ'ըլլայ, իմ ձեռքէս ինչե՜ր անցած են...։ Ես թէրպիէ մը ընեմ որ, մատ խածնես, զաթը մարդոյ քի չպէթա մը առնել տայի, չէ նէ իչթէ զաղէթային մէջ իլանը կայ եղեր տէ ես խապար չունիմ։

ՆԵԿ.—Բա գիտեմ, իչթէ անոր համար քեզի պերի քի, զաւակիդ պէս նայիս տէյի։

ՈՒՍԿ.—Հոգդ մ'ըներ դուն, ես անոր թէրպիյէ մը տամ որ ամէն մարդ մատ խածնէ։

ՆԵԿ.— Գուզում Ուսկուկ տուտու, շատ օլխըր չը գնես, նազիկ մեծցած է վախնամ հիւանդութիւն մը կ'առնէ։

ՈՒՍԿ.— Բա չէ, իմ թէրպիէս աշխարհք արարած գիտէ կոր, իմ ծառքէս ինչե՜ր ելած են, պալըխճի Թորոսին մանչը, խովուչին բէխսին տղան, Զարխճի Կիրակոսին աղջիկը...։

ՆԵԿ.—Կիրակուրին տիխսաթ ընես, պաղ չուտէ։

ՈՒՍԿ.—Բա հէլպէթ.

ՆԵԿ.—Պասուզին վրայէն ճուր տաս որ խմէ։

ՈՒՍԿ.—Հոգդ մ՛ըներ դուն, պարապը չէ քի անտար խալխը չոճօւխը հաս կը խրկէ կոր նէ։

ՆԵԿ.—Գործը ինքնիրենը կրնայ ընել ամմա...

ՈՒՍԿ.— Զիտեմ զահէր ատոնք, դուն պիտոր սորվեցնես։

ՆԵԿ.— Աման Ուսկուկ տուտու, սահաթը տասներկուքէն առաջ տուն մի դրկեր, ես մարդ կը ղրկեմ բերել կուտամ։

ՀՐԱՆՏ.— Հայտէ մայրիկ տուն երթանք։

ՆԵԿ.— Կ'երթանք մանչս (պառկած տղաքը ցուցնելով) տես զաւակս պէպէքները նէննի կ'ընեն կոր, հիմակ ելլան նէ խաղ կը խաղաք։

ՀՐԱՆՏ.— Ես չեմ խաղար, տուն երթանք։

ՈՒՍ.— Տես մանչս, քեզի շաքար պիտի տամ։

ՀՐԱՆՏ.— Ես չեմ ուզեր, մայրիկ, տուն երթանք։

ՈՒՍԿ.— (Պառկած տղաքը արթնցընելով) ելէ՛ք քա, (տղաք կ'ելլան տեղերնին կը նստին)։

ՈՒՍԿ.—Եկո՛ւ, Վերժին (աշակերտներուն մէկուն) Հրանտը տար տէ թէքմը չիֆթ խաղցէք։

Ու մայրը միջոց մը գտնելով խոյս կուտայ, մինչ տղան անընդհատ կը պոռայ, դէպի դուռը վազելով, մայրիկս մայրիկս կ'ուզեմ։

ՈՒՍԿ.—(Որ Նեկտարը ճամբած էր, ներս կը մտնէ ու դուռը կղպելէ վերջ բարկութեամբ տղուն վրայ կը յարձակի) սո՛ւս եղի, հիմա կը ստոկցնեմ քեզ։

ՀՐԱՆՏ.-(Սարսափահար) Մայրիկս կ'ուզեմ։

ՈՒՍԿ.—Մայրիկդ ի՞նչ պիտի ընես։

ՎԵՐԺԻՆ.—(Հրանտին ձեռքէն բռնելով) սո՛ւս եղիր, աղուորս, հիմա քեզի հետ պէպէք պիտի խաղանք։

ՀՐԱՆՏ.— (Լացը դադրեցնելով) ո՞ւր է պէպէքը։

(Վերժին պէպէք մը կը հանէ միջնտերին տակէն եւ կը սկսին խաղալ։)

Այս միջոցին բոլորովին գինով ներս կը մտնէ Ուսկուկի ամուսինը, որ տարին 365 օր գինի և ցիրեկ կը խմէ ու կը խմէ։

ՌԱԲԻԿ. — Ուսկո՛ւկ, չէյրէկ մը կ'ուզեմ։

ՈՒՍԿ.— Չունիմ քա։

ՌԱԲԻԿ.— Կուզեմ քա՛, չէյրէկ մը կ'ուզեմ։

ՈՒՍԿ.— Բա չայրէկս ո՞ւրկէց է, կէնէ խմեցիր խմեցիր քէօր կինով տիմացս եկար։

ՏՂԱՑՔ. — (Իրարու ցուցնելով Ռաբիկը՝ կը խնդան) կի՛նո՛վ է՛է՛, հիմա վարպետ տուտուն ծեծ պիտի ուտէ։

ՌԱԲԻԿ.— (Միօս երերալով) Ուսկո՛ւկ, չէյրէկ մը ... հիմա տեսայ փարա առիր։

ՈՒՍԿ.— Բա հէմէն Աստուծու կըրակներուն գաս, ո՞ւսկէց առի։

ՌԱԲԻԿ.— (Ձեռքը պատերուն զարնելով կը պոռայ) փարա կ'ուզե՜ե՜ե՜մ։

ՀՐԱՆՏ.— (Սարսափած կը սկսի լալ) Մայրիկս կ'ուզե՛մ։

ՌԱԲԻԿ. — Տունէն ելլող կնիկէն մէճիտիյէ մը առիր, չէյրէկ մը կ'ուզեմ քա՛՛։

Ուսկուկ ճարահատ քառորդ մը հանելով Ռաբիկի կուտայ, որ երերալով և «մեհանեեէ կիտէլիմ»ը շրթունքներուն վրայ դուրս կ'ելլայ։

X

Եւ կեանքը աս ասանկ կը շարունակուի Ուսկուկ տուտուներու տուներուն մէջ... որոնք ուսմ՜իրաներ! ըլլալու կոչուածեն դաստիարակութեան մեծ գործին մէջ...։

Վա՜յ ինձ։

ԲԱՆԱԳՈՂ ԼՌՈՒԹԻՒՆԵԱՆ

ԾԱՂԻԿ կիսամսեայ հանդէսը այսօր հրապարակ կ'ելլէ և կը ծախուի հատը 2 ղրշ.ի։

ՍԷՐ ԵՒ ՊԱՐՏԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Ցունիսի մէկ միջօրէի երեկոյ մըն է։ Բնութիւնը կը պանծայ իր հիանալի գեղեցկութեամբ։ Դալարագեղ լեռներու, սիրուն նեղուցի ու կապուտակ երկինքի հրաշալի համախմբութիւն մը և անթիւ չքեղութիւններ որոնք ամէն վայրկեան նոր խինդով մը կը հմայեն դիտողի մը աչքերը։

Գեղակերտ ապարանքներէն միոյն պարտէզին մէջ պատկեր մը պարզուած է նոյն պահուն, կենդանի պատկեր մը որ աւելի կը շեշտէ բնութեան սքանչելիքները և կը կատարելագործէ։ Մշտադալար ծառեր ու զմայլելի ծաղիկներ կը մրցին այնտեղ իրենց փառքով։ Բուրումնաւէտ թաւուտներով շրջապատուած և ծաղիկներով ստուերազարդուած հովանոցակի մը ներքեւ ներկայացուած է բուն այն պատկերը։

Հովանոցակին դեւինը և շուրջը քաղցրաբոյր շուշաններ ծաղկած են այնքան առատօրէն, որ այդ փոքր վայրը սպիտակ կ'երեւի համակ, և անոնց մէջ նստարանի մը վրայ մարդկային երկու կերպարաններ կը հանգչին։

Մին, հազիւ քսանամեայ աղջիկ մը, սեւ առատ մազերով, որոնց սիրուն խոպոպիկները անփութօրէն կ'իյնան անոր բարեձեւ ուսերուն վրայ։ Դէմք մը, որուն գեղեցկութիւնն աւելի կը վսեմացնէ ազնիւ հոգւոյ մը արտայայտութիւնը։ Անոր ձիւնաթոյր զգեստները շուշաններու հետ կը շփոթուին, ինչպէս ամբողջ էութիւնը շուշանի մը հետ, և իրաւ՛ իր անունն ալ է Շուշան։ Իր պաշտելի գլուխը հակած է սեւազգեստ մարդու մը ուսին վրայ և ձեռքը անոր ձեռքերուն մէջ։ Սակայն իր խոշոր սեւ աչքերը, նոյն պահուն չեն արտայայտեր այն երջանկութիւնը, ինչպէս որ պէտք էր այդ դիրքին մէջ։ Արտասուքի կաթիլներ կը հոսին անոր ամգոյն այտերն ի վար, որպէս առաւօտուն ցօղի մարգարիտներ ծաղիկի մը թերթին վրայ։

Ալեխառն են մարդուն մազերը և վեհ անոր բովանդակ կերպարանը։ Հայրն է։

«Բաւ են սանձանքներդ, զաւա՛կս, վերջ տուր արցունքներուդ, կ'ըսէր ան։ Եթէ չես արգահատիր երիտասարդ հասակիդ՝ քու ալեւոր հօրդ խնայէ։ Միշտ կը խոստանաս ինձ մոռնալ վիշտդ, բայց գիտեմ թէ որդիական սէրդ է որ կը մղէ քեզ այդպէս ըսելու, մինչ սիրտդ թաւած է հեռուները։ Երկու տարիէ ի վեր, առանց արտաքուստ յայտնելու, սիրտդ հիւծեցաւ մեղմիկ և դուն քաղցր համակերպութեամբ մը կը տանէիր վիշտդ։ Սակայն կը տեսնեմ թէ այլ եւս անգութ բաղդը իր ձեռքը երկարած է քու վրայ և քիչ ժամանակէն...։ Բայց ո՛հ, ինչ կ'ըսեմ, Շուշան, տակաւին կարող եմ փրկել զքեզ։ Քու անմեղ հոգիդ իր տասնեւութ տարեկան հասակին մէջ սիրեց, անհունապէս սիրեց այն Պերճը, այն վա՛տը...։

«Հա՛յր իմ, մի՛ ըսեր այդ բառը, հեծեց Շուշան։»

«Լա՛ւ։ Սիրեցիր զայն և արդէն իսկ այդ էր ճշմարիտ սէրը, որովհետեւ առաջինն էր, սուրբ էր և այն ալ լուրջ ու ազնիւ հոգիէ մը բխած։ Բայց Պերճ հեռացաւ քեզմէ, խոստմնադրուժ եղաւ, չգիտնալով թէ ինչ մահացու հարուած կուտար սրտիդ։ Ճամբորդութիւն, զբօսանք, պտոյտ, ընկերութիւն և մանաւանդ քու առած ճշմարիտ դաստիարակութեանդ զօրաւոր սկզբունքներն իսկ օգուտ չունեցան քեզ մխիթարելու։ Գիտէի որ այսպէս պիտի ըլլար։ քանի որ ճշմարիտ էր սէրդ, ապա թէ ոչ մինչեւ հիմա փոխուած պիտի ըլլայիր։ Մերժեցիր քեզ կարկառուած այնքան պատուաւոր ձեռքեր և ես, զաւակս, այլ եւս բառ մը չեմ գտներ քեզ մխիթարելու։ Ցիրաւի թշուառ ես, բայց Շուշան, դու որ տառապեցար իրապէս, պիտի ուզե՞ս որ այդ տառապանքը ուրիշը եւս կրէ ո և է կերպով։»

«Ինչպէ՞ս կարելի է, հայր իմ, անտանելի է վիշտը,» գոչեց խեղճ աղջիկը։

«Կը կարդայի ես քու հոգիդ, ըսաւ դժբաղդ հայրը. կը փափաքէիր իմ սիրոյս համար ամէն ինչ մոռնալ, բայց անկարելի էր, աղջիկս, և ես չեմ զարմանար։ Անհուն, անհաւասար է սէրը, ճշմարիտ է՝ անկէ աւելի գեղեցիկ ոչինչ կայ, բայց, Շուշան, մեծ հոգի՛ները միայն կարող են այդ անհունութիւնը ըմբռնել և այն ատեն ուրիշ բաներ եւս կը զգան։ Մեծ հոգի մը, ճշմարիտ մարդ մը կը տեսնէ թէ պարտականութիւններ եւս ունի։ Աշխարհիս վրայ խիստ շատ են տառապողները, փրկարար ձեռքեր հարկաւոր են այդ ցաւերը մեղմացնելու համար, այս խսկ կը սթափեց՝ է պարտականութեան զգացումը, և ազնիւ մարդ մը ամէն վայրկեան զայն կատարելու պարտաւոր կը զգայ ինքզինքը։ Քանի որ գիտես թէ ինչ է վիշտը, չը՞ պիտի ուզէիր անոր դարման մը տանիլ, չը՞ պիտի ուզէիր ուրիշ մը երջանկացնել։ Հիանալի է սէրը, բայց կեանքի մէջ միայն զայն վայելող և երջանկացողները կը կարծե՞ս որ կատարած են իրենց ամբողջ պարտականութիւնը։

Բայց դու, Շուշա՛ն, զաւակս, վեհացիր բոլորովին, չես կարող մոռնալ սէրդ, բայց զոհուէ՛, մտածէ թէ ո՛րքան կը խոշտանգուի սիրտս երբ կ'ըսեմ զոհուէ, բայց քանի որ դժբախտ ճակատագիրդ այսպէս վճռած էր, համակերպէ՛, միայն թէ մոռցիր քու հաճոյքդ, մարդկային պարտականութիւնդ կատարէ, աշխատէ՛, և այդ ալ երջանկութիւն մըն է։»

Երկար ատենէ ի վեր զսպուած յուզումը, այլեւս չկարողացաւ ամփոփուիլ այն վեհանձն մարդուն տըխուր հոգւոյն մէջ. արտասուաց ջերմ կաթիլները սկսան հոսիլ իր հայրական զորովով լեցուն աչքերէն և այլեւս ջանք չըրաւ ծածկելու զանոնք։

Ցանկարծ ոտքի ելաւ Շուշան։ Ինչ եղած էր ։ Անսովոր եռանդ մը կը գունաւորէր իր վշտահար դէմքը։ Ծնրադրեց իր հօր առաջ։

«Ներէ՛ ինձ, հայր իմ, աղաղակեց սրտագին հեծեծանքով, ներէ՛ ինձ։ Քու վսեմ խօսքերդ տարօրինակ լոյս մը ծագեցին հոգւոյս մէջ, զգացի թէ եսասէր մը եղած էի միայն։ Կ'զգամ որ ինձ համար ծնած չեմ, թէ պէտք է ապրիմ մարդկային օգտին համար։ Մեռած է սիրտս... բայց ես պիտի ապրիմ ու աշխատիմ և այն ատեն կեանքը քաղցր պիտի երեւայ ինձ։»

Այս ըսելով թղթի կտոր մը հանեց կուրծքէն և հօրը երկարեց։ Կէօթէի «Մանիշակը» բանաստեղծութեան արձակ թարգմանութիւնն էր։

«Մարգագետնի մը մէջ մնիկ կ'աճէր գորովալի մանուշակ մը։ Ուրախ հոգւով և զուարթ երգերով երիտասարդ հովիւ մը եկաւ այն տեղ։ Այն ատեն Մանիշակն ըսաւ ինքնիրեն «Ախ, երանի՛ թէ բնութեան ամենագեղեցիկ ծաղիկն ըլլայի գոնէ վայրկեան մը, որպէսզի այս աղջիկը զիս քաղէր և սիրելով իր շրթունքներուն մօտեցնէր։» Բայց, ո՛հ, աղջիկն առանց ուշադրութիւն դարձնելու, եկաւ Մանիշակին վրայ կոխեց և ճզմեց։ Մանիշակը ընկճեցաւ ու մեռաւ և մեռած ժամանակ՝ «Կը մեռնիմ ես, գոչեց խեղճ ծաղիկը, բայց գոնէ ինքն է զիս մեռցնողը, և գէթ իր ոտքերուն ներքեւ կը մեռնիմ։»

Կարդաց զայս հայրը, անսահման գորովի ու անձկութեան ակնարկ մը յառեց իր սիրեցեալ զաւկին վրայ։ Բայց նէ առաւ թուղթը, կտոր կտոր ըրաւ և ըսաւ,

«Հա՛յր իմ, ճիշտ իմ սրտիս յարմար գտած էի այս և միասին պիտի երթայինք այնտեղ։»

Սարսռաց հայրը։ Իր մտքին ծայրով ծովը ցուցուցած էր Շուշան։

«Հանդարտէ՛, հայր իմ յարեց խօսքին, ամէն բան վերջացաւ։ Ըմբռնեցի կեանքը։ Այլեւս միակ նպատակս է յառաջադիմել։ Այս հովանոցակը սրբավայր մըն է ինձ համար։ Այստեղ արթնցաւ իմ հոգւոյս մէջ ամենամեծ առաքինութիւնը՝ անձնուիրութիւնը։»

* * *

Կենսալի մթնոլորտ մը պատած էր Շուշանայ ապարանքին ամէն կողմը։ Ուրախութիւնը կրկին մուտ գտած էր այդ տան մէջ։

Շուշան իր սիրելի հօր հետ մի քանի օրէն Եւրոպա կը մեկնէր համալսարանի մը մէջ գրագիտական ճիւղը մշակելու համար։

ՖԼՕՐԱ

ԼՈՅՍ Շաբաթաթերթին այսօրուան թիւը հրապարակ ելած է հետեւեալ բովանդակութեամբ։ Մարտիրոս Թօգաթեան. — ԽՄԲ.։ Անխուսափելի մեղքը (Նորավէպ).— ՅԱԿՈԲ ՏԷՐ-ՅԱԿՈԲԵԱՆ։ Ցուշատետրիս էջերէն (ֆանթէզի). — ՄԱՌԿՐԻԹ։ Օտարուհին (Ոտանաւոր).—Օ. ՔԱՄԷԼԻԱ։ Ծիածանը.— ԼԻԼԱ և Մօրը Վրէժը (Թերթօն) ՎԱՀԱՆ ՓԱՓԱԶԵԱՆ։

ՍԱԿԱՐԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆԸ

10/23 Սեպտեմբեր 1904

ՕՍՄ. ՄԻԱՑԵԱԼ

Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ	92.35
Ամէնէն բարձր գինը	92.37
» վար գինը	92.22

ՌՈՒՄԷԼԻԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ ֆր.	126.—
Երէկուան բարձր գինը	126.37
» վար »	125.50
Թրքական Ֆոնսիէ Էմիրսիէն Ա	281.—
» » » Բ	265.50
Թարափ	515.
Պանք Նաս. Կրէս.	424.—
Թրամվայի Բաժնեթուղթ	6.05
Րէժիի պարտաթուղթ Ֆրանք	385.—
Անատոլ. Երկ. բաժնեթ. Ա.Ո.Հ	11.85
Օսմ. Ապահովագր. Ընկ. Լ. Օ.	4.15

ԴՐԱՄՆԵՐՈՒ ԸՆԹԱՑՔԸ

Օսմ. ոսկին 100 ղշ.էն	ղշ. փր.
Մէճիտիյէ արծաթ	108.09
Անգլիական ոսկի	109.34
Ֆրանսական ոսկի	87.10
Քրիմից	51.03
Նոր մէթալիք	103.15
Բոլ	89.10
Րուպլի թղթադրամ	8.64
Լոնտոն 3 ամիս	110.02
Բարիզ »	22.81¾

Տէր եւ Տնօրէն
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՑՍԷՐԵԱՆ

"ՄԱՆՉՈՒՍԷ,,Ի ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԹԵՐԹՕՆԸ 71

ԴԱՆԻԷԼ ՓՈՂՈՑԻՆ ՈՍԿԻՐԸ

Թարգմանեց
ԺԻՐԱՅՐ ՇԻՐԱԿԱՑԻ

ԼԲ

ՈՒՐ ՇԱՆԲԸՆՈՒԱ ԿՈՒԶԷ ՉԱՐԱՄՏՈՒԹԻՒՆ ԸՆԵԼ

Գինետունէն ներս մտան։ Գինեպանը իր հաշուեսեղանին ետին կեցած էր։

—Աման մը գինի, հրամայեց Բասդրօ։

Եւ Շանբընուայի հետ գնաց նստաւ սեղանի մը առջեւ։ Նպատակն էր ժամանակ շահիլ վստահ ըլլալու համար թէ իր ընկերները տ'Իդալի փողոցը ժամանա՞ծ էին։

Գալով Շանբընուայի, իր փախուստի փորձէն ի վեր անցած քանի մը վայրկեանի մէջ տասն անգամ կարծիք փոխա՛ էր սա խնդրոյն վրայ թէ արդեօք Բասդրօ գուշակա՞ծ էր իր դիտաւորութիւնը, և յետոյ թէ Լաժ կասկածի տա՞կ էր Դանիէլ փողոցի ըսպանութեան գործին մէջ մաս ունենալուն համար։

Այս վերջին հարցումին լուծումը շատ կը զբաղեցնէր իր միտքը։ Սապէս կը տրամաբանէր. — Եթէ Լաժ անմեղ է, խնդիրը զանց առնուած պարզ ձեւակերպութեան մը վրայ է, և այն ատեն ոստիկան մը միայն կը բաւէ ինծի ընկերանալու համար։ Ընդհակառակը, եթէ կասկածի տակ է, ոստիկանութիւնը մէկ փափաք և մէկ նպատակ միայն ունի, այն է ձերբակալել զայն, և այն պարագային մէջ, սա ոստիկանը առանձին չէ, ինչպէս որ կը ձեւացնէ։ Ասոր տակը խաղ մը կայ զոր պէտք է լուսաբանել։

Եւ իր բովանդակ նրբամտութիւնովը, խօսակցութիւնը բերաւ այն գործին վրայ, որուն մասին լրագիրները կը խօսէին, ըսաւ, այսինքն Դանիէլ փողոցի վաճառուհիին սպանութեան վրայ։

Բայց հազիւ թէ այս նիւթին վրայ խօսք բացած էր, Բասդրօ արդէն հասկցած էր անոր դիտաւորութիւնը։

—Օ՛հ, յանդուգն գործ մըն է, ըսաւ ոստիկանը, բայց անոնք որ այդ գործը տեսան, ուրիշ այդ տեսակ գործեր պիտի չկրնան տեսնել այլեւս։

—Ա՛հ, ոստիկանութիւնը գիտէ՞ անոնց ո՛վ ըլլալը, հարցուց Շանբընուա։

—Ատկէ աւելին, արդէն բանտարկած է զանոնք։

—Ա՛հ, ըրաւ Շանբընուա, որուն դէմքը կը ճառագայթէր մտածելով որ ոստիկանութիւնը սխալ ճամբէ գացած էր։

—Այո՛, այո՛, և իրենց դատը քանի մը օրէն կ'սկսի։

Եւ Բասդրօ աւելցուց մտքէն.

—Հիմակ որ անհաւասիկ կատարելապէս ապահովուեցաւ, այլ եւս պիտի չվարանի Լաժին քով առնելու զիս։

Շանբընուա արդարեւ այլեւս բանէ մը չէր վախնար։ Այնուհետեւ համոզուած էր որ խնդիրը պարզ ձեւակերպութեան մը վրայ էր, որու համար կը բաւէր մէկ ոստիկան մը։

Քիչ մը ետքը ճամբայ ելան և տասը վայրկեանէն տ'Իդալի փակոցը հասան։ Հասած ատեն և տ'Իդալի փողոցը մտնելէ առաջ, Շանբընուա շրջահայեաց ակնարկ մը պտտցուց հրապարակին վրայ։

—Աղէկ, մտածեց, ճանճ մը անգամ չկայ։

Բասդրօ ինք ալ ակնարկ մը պըտտցուց հրապարակին վրայ և ըսաւ ինքնիրեն,

—Սքանչելի՛, բոլոր մարդիկս հոս են։

ԼԳ

ՃԱՄԲՈՒ ԸՆԿԵՐՆԵՐԸ

Այն տաք արեւուն, տ'Իդալի փակոցը ամայի էր կամ գրեթէ։ Մէկը չէր համարձակեր անցնիլ այն ընդարձակ հրապարակէն, պատերով եզերուած, որոնք արեւին տաքութիւնը կեդրոնացնելով, անհուն հնոցի մը կը վերածէին այս տեղը։

Այն անձերը միայն, որոնց բանը գործն է ամէն ատեն պտըտիլ Բարիզի ամէն կողմը, կրնային անվտանգ դիմադրել այս տօթապայման տաքին։ Այդ անձերէն 5—6 հոգի ցրուած էին հոս հոն։ Այսպէս, Ջրուղիի գործաւոր մը կը խօսակցէր ներքին տրոց պաշտօնէի մը հետ։ Երգեհոնահար մը պատի մը երկայնքը կը հանգչէր, իր նուագարանին սռնակին տակ։ Գինով մը, հրապարակին մէջտեղ կեցած, իր հաւասարակշռութիւնը կը փնտռէր։ Երկու տատաղձագործներ, կօշիկնը իրենց տոպրակին գրպանին մէջ, կը խմէին բացօթեայ, ծառուղիի մէկ գինեպանին սեղանին վրայ։ Վերջապէս մէկը այն արհեստաւորներէն, որոնք ամէն բան կը ծախեն եղանակին համեմատ, — Ամառը Բարիզեան ապրանք անունով ծանօթ հազարաւոր ֆանթէզի առարկաներ, ձմեռը՝ գուլպաներ, ելն., կը հաւաքէր այն 7 կամ 8 գեղորները որոնք իր դրամագլուխը կը կազմէին և թեւին տակ կը դնէր այն շրջուն սեղանը որ միեւնոյն ատեն իր խանութը ու հաշուեսեղանը կը կազմէր։

Որովհետեւ Բասդրօ և Շանբընուա երգեհոնահարին քովէն կ'անցնէին, այս վերջինը ։ քաջ ելնելով մըմռաց.

—Աւասիկ նուագելու ժամանակը։

—Գործերը աղէկ չե՞ն երթար, հարցուց ոստիկանը խնդալով։

—Մի՛ խօսիք։ Այսօրուան մարդիկը գինետուն չեն երթար և մեզի ալ գործ չէ մնացած։

Եւ խորունկ տրտմարհանքով մը ուսերը թօթուելով, տ'Իդալի փողոցը գնաց։ Երկու տատաղձագործները, որ նոյն ճամբան բռնած էին, արդէն 200 քայլ առաջ էին։ Ջրուղիի գործաւորը, արհեստաւորն ու գինովը եւս մնացած էին և իրարմէ հեռու կը քալէին։ Գինովը փողոցին ձախ կողմը բռնած էր։ Կ'երերտկար, կը հայհոյէր, և միեւնոյն ատեն կ'երգէր։ Ջրուղիի գործաւորն և արհեստաւորը աջ կողմը բռնած էին, Բասդրոյի և Շանբընուայի պէս, որոնց կը հետեւէին քիչ մը հեռուէն։

—Ձեր գինետունը շատ հեռո՞ւ է տակաւին, հարցուց Բասդրօ Շանբընուայի։

Եւ քրտնաթաթախ դէմքը սրբեց։

—Հիմա կը հասնինք, պատասխանեց Շանբընուա։

—Վերջապէս կը յիշէ՞ք թիւը։

—Ո՛չ։

—Նշանատախտա՞կը։

—Ատիկա ուրիշ։

—Ցիշեցի՞ք։

—Այո՛, հիմա միտքս ինկաւ։ Մօղէզ մը կայ այդ նշանատախտակին վրայ, ըսաւ կատարելապէս ապահովուած։

Ցետոյ, ճակատը սրբելով, աւելցուց,

—Կը փափաքէի արդէն հոն ըլլալ խմելու համար գաւաթ մը ի՛նչ կ'ուզէ ըլլայ։ Ըսել չըլլայ, կարծես արեւ՛ ճառագայթ մը կայ կոկորդիս մէջ։

—Շատ փափուկ էք։

—Փափո՞ւկ։ Ա՛հ, աւելի աղէկ կը գտնեմ այնպէս ըլլալը։

—Ի՞նչ պիտի ըսէիք ուրեմն եթէ օրուկա ունենայիք ձեր կոնակը։

Եւ սքանչացումով ցոյց տուաւ երգեհոնահարը որ իրենց առջեւէն կը քալէր։

Խեղճ մարդը, որունքը քաշքշելով, ամէն վայրկեան մէկ ուսէն միւսը կ'անցընէր կաշիէ փոկը իր նուագարանին, և յոգնութենէն ընկճուած էր։

—Կը կարեկցիմ, ըսաւ Բասդրօ։ Իրեն պիտի առաջարկեմ որ մեզի հետ գայ խմելու։

Քայլերնին փութացուցին և շուտով հասան երգեհոնահարին։

—Ինչ անխելք էք, ըսաւ Բասդրօ։

—Ինչո՞ւ, հարցուց երգեհոնահարը, որուն շունչը սպառած էր և դէմքը փեննայի (այը կեւլիւ) մը պէս կարմրցած։

—Ինչո՞ւ ձեր նուագարանը կը քաշքշէք այդպէս, այս տաքուն։

(Շարունակելի)